

соломи, становила 212,2 ц/га, що на 9,1% більше, ніж на контролі.

Однією із позитивних сторін мульчування було збільшення розміру бульб картоплі. Так, кількість товарних бульб картоплі з посадкового матеріалу, вирощеного під шаром соломи, було на 2% більше, посадкової фракції на 3% більше, а кількість дрібної фракції на 5% менше, ніж на контролі.

Крім того, бульби картоплі, вирощені під шаром соломи, мають правильну, недеформовану форму і знаходяться близько до поверхні ґрунту (табл. 1).

Таблиця 1

Урожайність картоплі (сорт Санта)

Спосіб вирощування	Посадковий матеріал	Урожайність		Фракційний склад, %		
		ц/га	%	товарна	посадкова	дрібна
в гребнях	Оновлений (вирощений під шаром соломи)	212,2	109,1	52	35	13
	Контроль (вирощений у гребнях)	194,5	100	50	32	18

Отже, під шаром соломи завдяки сприятливому тепловому режиму ґрунту та рівномірному вологозабезпеченню рослин відбувається оновлення посадкового матеріалу картоплі.

Висновки. Вирощування картоплі під шаром соломи дає можливість оновити посадковий матеріал. За даними 2014 р. збільшення урожайності картоплі сорту Санта становило 9,1%.

Кількість товарних бульб картоплі з посадкового матеріалу, вирощеного під шаром соломи, було на 2% більше, посадкової фракції на 3% більше, а кількість дрібної фракції на 5% менше, ніж на контролі.

БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ НАУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЕДЕННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Радченко О.Д.

ННЦ «Інститут аграрної економіки» (м. Київ)

Держава взяла на себе фінансування наукового забезпечення ведення сільського господарства, оскільки інноваційний розвиток виробництва притаманний усім розвиненим економікам.

Відповідно до законодавства, визначеного ст. 48 «Фінансове забезпечення наукової і науково-технічної діяльності» Закону Про наукову і науково-технічну діяльність [2], бюджетне фінансування здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, а обсяг коштів щорічно визначається у Законі про Державний бюджет України не менше 1,7% ВВП.

Бюджетна підтримка наукового забезпечення сільського господарства має свою специфіку. Переважно фінансування здійснювалося в рамках однієї програми за напрямками розвитку освіти і науки. Хоча освітянські програми

фінансувалися й за іншими програмами, з конкретним спрямуванням. Так, з початку 2000-х рр. до 2006 р. діяли програми 2801050 «Розробки найважливіших новітніх технологій у сфері розвитку агропромислового комплексу, фінансова підтримка підготовки наукових кадрів» та 2801360 «Державні науково-технічні програми та наукові частини державних цільових програм». Згідно Наказу Мінагрополітики від 04.05.2005 № 187 [5], фінансувалися численні напрями наукових розробок у сфері АПК.

У 2007–2011 рр. діяла програма «Прикладні та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері агропромислового комплексу, фінансова підтримка наукових кадрів». Виконувалась вона з порушенням існуючих норм, на що було вказано контрольними органами. Тому відповідно до висновку колегії Рахункової палати України до Звіту про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених у 2008–2009 рр. Міністерству аграрної політики України на виконання прикладних наукових та науково-технічних розробок у сфері розвитку агропромислового комплексу (28.04.2010 № 21/8-1), було прийнято ряд упереджувальних заходів [6], а саме: розробити механізм забезпечення сільгоспвиробників інформацією щодо результатів завершених наукових розробок; створення сектору з питань трансферу технологій, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності, чітко дотримуватися положень наказу Міністерства фінансів України від 29.12.2002 № 1098 «Про паспорти бюджетних програм».

Надалі була розроблена Концепція реформування і розвитку аграрної освіти та науки (2011) [3], у силу існування недосконалої системи фінансування інноваційної діяльності та невизначеності пріоритетних напрямів розвитку аграрної науки, що призводить до розпорошення фінансування науково-дослідних робіт; недосконалості формування державного замовлення на наукову продукцію і відсутності ефективної системи впровадження наукових розробок в агропромислове виробництво. Було визначено, що розв'язання проблеми можливе за умови реформування аграрної освіти та науки із застосуванням інноваційних підходів, що дасть змогу підвищити їх якість та результативність, ефективність використання кадрового та наукового потенціалу галузі, забезпечити конкурентоспроможність агропромислового сектору національної економіки та підвищити добробут населення. Для реалізації положень Концепції передбачався план заходів на 2011–2015 рр., метою яких було запровадити на основі інноваційної моделі розвитку галузей агропромислового комплексу механізм розроблення та виконання науково-технічних програм.

З врахуванням цих заходів, із 2012 р. по даний час (збережено у Проекті Держбюджету-2017) діє програма 2801050 «Дослідження, прикладні наукові та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері розвитку агропромислового комплексу, підготовка наукових кадрів, наукові розробки у сфері стандартизації та сертифікації сільськогосподарської продукції, дослідження та

експериментальні розробки у сфері агропромислового комплексу», паспорт якої на поточний період затверджено спільним Наказом Мінагрополітики та Мінфіну № 80/314 від 12.03.2015.

Щодо обсягів фінансування, то частка витрат на наукові розробки у сільському господарстві у видатках апарату МАПіП з 2002 р. по 2006 р. займала 0,1%, надалі – 0,2–0,3%, а з 2012 р. – понад 4% в обсязі 177,1 млн грн. тенденція зберігалась до 2014 р., коли така частка склала 3,9%, а обсяг фінансування 104,54 тис. грн. У 2015 р. по обсягах фінансування не змінилось і навіть зменшилось до 86,92 тис грн, але у структурі видатків апарату займало 16,5% через низькі видатки на інші програми. Виконання планових показників за бюджетною програмою 2801050 досить високе – 91–95%, що пояснюється захистом соціальних статей на оплату на підтримку діяльності установ. Видатки розвитку на науку не збільшувались. На 2017 р. заплановано 109,34 млн грн на програму 2801050, що у структурі видатків апарату займає 2,7%, а у 2016 р. затверджено 14%.

Згідно даних Аналітичної записки Українського інституту науково-технічної і економічної інформації [1] по профільному Міністерству у 2013–2014 рр. здійснювалося фінансування інноваційної діяльності та трансферу технологій на 39,4 млн грн та 0,5 млн грн відповідно. У 2015 р. розподіл видатків Державного бюджету на аграрну науку склав 95,24 млн грн, з майже симетричним надходженням від загального (54%) та спеціального (46%) фондів з питомою вагою 1,8% у загальних видатках бюджету на науку.

Координацію розвитку професійної освіти та галузевої науки курирує Департамент науково-освітнього забезпечення та розвитку підприємництва на селі Міністерства аграрної політики та продовольства України (відділ організації наукового супроводу та трансферу інновацій) [4], який згідно п. 3.1.35 бере участь у розробці паспорта бюджетної програми, спрямованої на забезпечення проведення досліджень, прикладних наукових та науково-технічних розробок, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері розвитку агропромислового комплексу.

Загалом, стан бюджетного фінансування наукового забезпечення ведення сільського господарства України можна охарактеризувати як такий, що знаходиться у стані стагнації. За інерцією планової економіки плануються кошти на наукові дослідження, які навіть за умов позитивних результатів, не знаходять шляху до широкого кола споживачів. Аграрна ж наука, втративши історичний потенціал й ідеологічний фундамент, так і не напрацювала цілісної стратегії. Більше того, відсутні навіть достойного рівня розробки вітчизняних вчених про стан аграрної науки. Визначені ще у 2011 р. орієнтири Концепції [3] не дотримуються, програми фінансуються переважно за статтями найнеобхідніших видатків на підтримку закладів науки. Необхідні рішучі реформаторські кроки, щоб наука стала частиною виробництва і обслуговувала його, навіть на комерційній основі. Конкретні заходи цього процесу є перспективою подальших досліджень.

Джерела та література:

1. Аналітична довідка «Стан розвитку науки і техніки, результати наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності, трансферу технологій за 2015 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/content/%D0%94%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B0/2-3-ad-kmu-2015.pdf>. – Заголовок з екрана.
2. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України № 848-VIII, 26 листоп. 2015 р. // Відом. Верхов. Ради. – 2016. – № 3. – Ст. 25.
3. Концепція реформування і розвитку аграрної освіти та науки. Схвалено розпорядженням КМУ № 279-р, 6 квіт. 2011 р.
4. Положення про Департамент науково-освітнього забезпечення та розвитку підприємництва на селі Міністерства аграрної політики та продовольства України. Затверджено Наказом МАПіП № 122, 06 квіт. 2016 р.
5. Про затвердження Тематичного плану науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок на 2005 рік за КПК 2801050 «Розробки найважливіших новітніх технологій у сфері розвитку агропромислового комплексу, фінансова підтримка підготовки наукових кадрів» та КПК 2801360 «Державні науково-технічні програми та наукові частини державних цільових програм : наказ М-ва аграр. політики України № 187, 4 трав. 2005 р. » [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uazakon.com/documents/date_4m/pg_iowqsh.htm. – Заголовок з екрана.
6. Про затвердження заходів щодо усунення зауважень, зазначених у висновку колегії Рахункової палати України до Звіту про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених у 2008–2009 роках Міністерству аграрної політики України на виконання прикладних наукових та науково-технічних розробок у сфері розвитку агропромислового комплексу : наказ М-ва аграр. політики № 372, 1 лип. 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-zahodiv-shodo-usunennja-zauvazhen-zaznach-doc32037.html>. – Заголовок з екрана.

ВЗАЄМОДІЯ МОЛОЧАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ З ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ АГРАРНОГО РИНКУ

Рибак Я.Я.

ННЦ «Інститут аграрної економіки» (м. Київ)

Розвиток кооперативних об'єднань – одне з ключових завдань на шляху до реалізації аграрної реформи в Україні, для успішної реалізації якої сільськогосподарські підприємства повинні поступово вибудувати структури на основі кооперативних цінностей. Кооперація надасть низку переваг дрібним та середнім товаровиробникам сільськогосподарської продукції, починаючи від виробництва, переробки до реалізації. Крім того кооперація дасть змогу уникнути посередників, які нині диктують свою цінову політику на аграрному ринку.

Основною метою кооперативу є заощадження коштів його членів шляхом зменшення витрат на матеріально-технічну базу та забезпечення якісними ресурсами по нижчих цінах за рахунок формування певного обсягу товарів, яких потребують члени кооперативу, та придбання його за оптовими цінами безпосередньо у виробників без посередників.